
Elmedin MURATBEGOVIĆ¹

Profilaktička djelatnost policije – komparativni pristup

Community Policing – Comparative Approach

Sažetak

Ovaj pregledni članak posvećen je problematici preventivne djelatnosti policije u SAD-u, Engleskoj i Velsu, Francuskoj i Njemačkoj. Drugi dio rada posvećen je analizi smjernica Kongresa lokalnih i regionalnih vlasti u Evropi koji egzistira u okviru programa Vijeća Evrope i projekta pod naslovom: "Odgovornost za nasilje u svakodnevnom životu u demokratski društvima – vodič za lokalne vlasti u aktivnostima prevencije kriminaliteta u urbanim sredinama".

Ključne riječi: kriminalitet, prevencija, "Community Policing"

1. UVOD

Osnovni zadatak policije, odnosno ukupne društvene akcije u ostvarenju ideje prevencije kriminaliteta, zasigurno predstavlja etabliranje institucionaliziranih formi obavljanja ovog vrlo složenog posla. Neki autori kažu da se prevencija obavlja u predsoblju delikta, te je i njena evidencija, dijagnostika i kompletan tretman vrlo složen i zahtjevan poduhvat. U ranijem objašnjenju historijskog razvoja prevencije kriminaliteta zaključili smo da je noviji pristup u prevenciji kriminaliteta od strane policije prvobitno ustanovljen u skandinavskim zemljama (Danska, Švedska), a tek nešto kasnije u Francuskoj, Belgiji i Holandiji. Međutim, danas su preventivni pristupi u radu policije praksa svih savremenih evropskih i drugih policijskih sistema. Većina

---

¹ Mr. sci., viši asistent na Fakultetu kriminalističkih nauka u Sarajevu

europskih država je institucionalizirala djelatnost na prevenciji kriminaliteta. S tim u vezi razlikujemo tri osnovne razine provedbe preventivnih programa. Tu prvenstveno mislimo na: državni, regionalni i lokalni nivo sa jasno preciziranim ovlaštenjima, nadležnostima i podijeljenim zadacima.

Stoga ćemo prikazati neke od sistema, koji institucionalno rješavaju probleme prevencije kriminaliteta, a koji danas služe kao model za uspostavljanje i institucionalizaciju prevencije. Dakle, analizirat ćemo neke od institucija kao i načine djelovanja policije i drugih pratećih subjekata u sprečavanju kriminaliteta u SAD, Engleskoj, Francuskoj i Njemačkoj. Također, elaborirat ćemo pojedine bitne preporuke apostrofirane od strane Vijeća Europe koje se odnose na prevenciju tzv. *urbanog kriminaliteta*.

2. SJEDINJENE AMERIČKE DRŽAVE

U Sjedinjenim Američkim Državama se po prvi puta srećemo sa sistemskim pristupom u kreiranju, osmišljavanju i implementaciji programa prevencije kriminaliteta. Veliko iskustvo uslovalo je i pojavu različitih programa, koji danas predstavljaju uobičajen kurs djelovanja mnogih policija u svijetu. Od ovih, slobodno ih možemo nazvati pionirskih inovativnih programa, neophodno je izdvojiti: programe nadgledanja susjedstva; školske preventivne programe; programe kontaktiranja i asistiranja starim i nemoćnim osobama; te programe pomoći žrtvama krivičnih djela. Većina programa su orijentirana na maloljetna lica, a od programa koji se provode nad i sa ovom kategorijom, navodimo one koji su vezani za: suzbijanje nasilja u školama; programe zblježavanja policije i mladih; programe namijenjene suzbijanju narkomanije itd... U posljednje vrijeme provode se i specijalni programi namijenjeni zaštiti od kompjuterskog kriminaliteta. Ovaj program se odnosi i na edukaciju mladih u pogledu zaštite od kompjuterskih virusa. (Kratocki, Verma, 2000: 124-130)

Iako se radi o sistemu unutar kojeg se primjenjuje veliki broj programa preventivnog karaktera, ipak se može govoriti o nekoliko bazičnih (fundamentalnih) programa, koji predstavljaju strategijske i konceptijske osnove u okviru kojih se primjenjuju pojedini programi prevencije kriminaliteta. Bazični program, nastao u SAD zasniva se na pomenutoj teoriji *polomljenih prozora* (Broken Windows), kao i na njemu zasnovane

strategije *nulte tolerancije*. Ovaj program se smatra bazom i pobudom za stvaranje kasnijih modela koji su se razvijali u savremenoj kriminološkoj i kriminalističkoj teoriji i praksi. Naravno, naslanjajući se na početni program, nove verzije su nastajale spontano dobijajući nove oblike i nazive. S tim u vezi, vrijedno je napomenuti i programe poput: COP – policijski posao usmjeren ka zajednici (Community Oriented Policing), COPPS – policijska aktivnost u okviru zajednice usmjerena na rješavanje konkretnih problema (Community Oriented Policing and Problem Solving), program nadgledanja susjedstva (Neighborhood Watch Programs) itd. .

Policijska djelatnost na razini lokalne zajednice se aplicira u tri fundamentalna pravca. Ovdje prvenstveno mislimo na: odnos policije i javnosti (*Public Relations*); preventivne službe zajednice uopšte (*Community Services*) i na participaciju svih segmenata zajednice (*Community Participation*). Djelatnost policije je prevashodno usmjerena ka zajednici, čak i prilikom rješavanja složenijih problema na datom području.

Težište rada policije, na razini lokalne zajednice, u SAD-u sve više se pomjera sa područja suzbijanja kriminaliteta na uočavanje i djelovanje u pravcu problema. Tačnije, cjelokupna policijska aktivnost je usmjerena na probleme (A Problem-Oriented Approach). Deskripcija ovih aktivnosti uglavnom sadrži različite oblike asistencije koju policija pruža građanima. Primjer za ovakvu aktivnost su očekivanja građana za pomoć u vidu profilakse i efikasnije zaštite od: razbojništava, provala u stanove, vandalizma, prebrze vožnje, bijega maloljetnika iz kuće, nesretnih slučajeva, terorizma, pa čak i samog osjećaja nesigurnosti, odnosno sve prisutnijeg straha od kriminaliteta unutar američkog društva. Najeklatantniji primjer za promjenu filozofije rada američke policije predstavlja reakcija na krivično djelo silovanja. Naime, nekadašnje postupanje u postdeliktnoj fazi, kada je policija utvrđivala faktičko stanje na licu mjesta odnosno na žrtvi, danas se uveliko radi u profilaktičkom smislu i teži se predupređenju viktimizacije žena. Današnja uloga policije podrazumijeva edukaciju žena kako bi izbjegle potencijalni napad, izbjegavanje sekundarne viktimizacije², kreiranja sigurnosnih mehanizama i okruženja uopšte u predjelima gdje statistika bilježi povećan broj napada

---

² Prilikom ispitivanja žrtve silovanja od strane policije utvrđen je veliki broj slučajeva u kojima je nesistematsko postavljanje pitanja dodatno viktimiziralo žrtvu. Današnja krivičnopravna nauka ovaj vid tretmana naziva sekundarnom viktimizacijom a programi koji pokušavaju izbjeći ovaj sindrom programi izbjegavanja sekundarne viktimizacije.

te kontrolu i rad sa izvršiocima krivičnih djela silovanja. (Brandl, Barlow, 1996: 336-339)

Velika pažnja u praksi američke policije poklanja se i personalnom profilu policajaca koji mogu participirati na programima prevencije kriminaliteta. Praktična primjena ovih programa unutar i u okvirima lokalnih zajednica ukazuje da je za njihovu implementaciju neophodan sasvim drugačiji skup personalnih i psihosocijalnih osobina, za razliku od tradicionalnog modela policajca koji radi na poslovima otkrivanja, razjašnjavanja i dokazivanja kriminaliteta. S tim u vezi, američka policija primjenjuje izvjesne testove koji olakšavaju selekciju i orijentaciju prilikom regrutiranja policajaca. (Wesley, Kolkman, 2000³)

Obzirom da su modeli preventivnog djelovanja policije već obrađeni, od kojih je većina od njih produkt američke prakse djelovanja u ovoj oblasti, pažnju ćemo fokusirati na iskustva nekih evropskih zemalja koje imaju određena praktična iskustva u prevenciji kriminaliteta.

3. ENGLESKA I VELS

Društvena događanja, kao i nasušna potreba za efikasnijom kontrolom kriminaliteta, koji je bilježio rapidan porast rezultirali su osnivanjem posebnog Nacionalnog odbora za prevenciju kriminaliteta (National Board of Crime Prevention - 1993) pri Ministarstvu unutrašnjih poslova (Home Office Minister). Uz postojeći odsjek, uspostavljen još davne 1983. godine (Odsjek za prevenciju kriminaliteta - The Home Office Crime Prevention Unit), koji je imao zadatak da podstiče i razvija strategije i taktike u cilju prevencije kriminaliteta, ovaj odbor je uveliko institucionalno⁴ riješio mnoge probleme oko prevencije kriminaliteta u Engleskoj. Odbor se sastoji od predstavnika ekonomskog sektora društva, policije, lokalnih vlasti, koji imaju primarni zadatak generiranja i afirmacije novih ideja u funkciji prevencije kriminaliteta na datim razinama. (Schwind, 1998: 343)

Pri Ministarstvu unutrašnjih poslova osnovan je i centar za prevenciju kriminaliteta. Njegov primarni zadatak predstavlja trening policijskih službenika i njihovog rukovodnog kadra u smislu usvajanja kriminalno-

---

³ Law and Order Magazine Online, <http://www.lawandordermag.com/index2.html>, septembar 2000.

⁴ U Engleskoj postoji i Ministarska grupa za prevenciju kriminaliteta (Ministar Group on Crime Prevention).

preventivnih znanja i vještina. Centar provodi i edukaciju svih subjekata koji su uključeni u kriminalno preventivne programe, te pruža informacije i savjete, prikuplja i oglašava najefektivniju praksu iz oblasti prevencije kriminaliteta. (Shapland, Nattall, 1993: 155-217)

Ovaj centar ima odlučujuću ulogu i u podsticanju češće implementacije preventivnih programa unutar svakodnevne policijske djelatnosti, kao i uključivanja pojedinih službenika policije u programe prevencije kriminaliteta na razini lokalnih zajednica. Vrlo bitan segment aktivnosti centra tiče se njegove uloge kod strukturalne analize kriminaliteta, te iznalaženju i prilagođavanju preventivnih programa realnoj slici kriminaliteta na geografskom području primjene. (Katona, 1994: 108-110)

4. FRANCUSKA

Sistem prevencije kriminaliteta u Francuskoj zasniva se na tri razine državne vlasti. Naime, radi se o sistemu prevencije kriminaliteta na državanoj, regionalnoj, te za nas interesantnoj lokalnoj razini. U nastavku teksta ćemo naznačiti osnovne karakteristike organizacije prevencije na državnim odnosno regionalnim razinama, te malo decidnije pojasniti organizaciju prevencije kriminaliteta na razini lokalnih zajednica.

Prevencija kriminaliteta, na državnom nivou, organizirana je kroz *Nacionalno vijeće za prevenciju kriminaliteta (The National Crime Prevention Council)* koje u svom djelokrugu aktivnosti, između ostalog, izučava i različite fenomene kriminaliteta, elaborira različite prijedloge u vezi sa prevencijom kriminaliteta, te koordinira aktivnosti regionalnih i lokalnih tijela koja se bave prevencijom kriminaliteta. Ovo tijelo nema presudan tj. oblatoran uticaj na pomenute niže razine, ali ono posredno može uticati na njih davanjem preporuka u cilju implementacije generalne državne strategije.

Prevencija kriminaliteta na regionalnoj razini se odvija u okviru *Regionalnih vijeća za prevenciju kriminaliteta* kojim rukovodi *perfekt*. Ovo Vijeće se sastoji od predstavnika općinske vlasti, predstavnika iz ureda gradonačelnika te predstavnika različitih razina vlasti u Francuskoj. Primarni zadatak se svodi na elaboriranje prijedloga u vezi sa prevencijom kriminaliteta na regionalnoj razini, te promocije nekih

regionalnih projekata koji su aktuelni u pogledu prevencije (npr. viktimizacijski programi). (Schwind, 1998: 343)

Zbog aktuelnosti problema, kao i teme koja se obrađuje u radu, najinteresantni dio odnosi se na prevenciju kriminaliteta na razini lokalne zajednice⁵. *Općinska vijeća za prevenciju kriminaliteta*, nalaze se na samom izvoru zbivanja, i predstavljaju prvi stub odbrane od kriminaliteta. Ovim tijelom rukovodi predsjednik općine a sastoji se od jednakog broja državnih i lokalnih službenika Vlade. Primarni zadatak ovog tijela predstavlja elaboracija prijedloga i mjera, koje se odnose na prevenciju kriminaliteta te smanjenje straha od kriminaliteta među stanovnicima zajednice. Tijelo se finansira sa općinske razine ali i iz dobrovoljnih priloga.

Policija, na razini *komuna* je organizirala i subdirektorat za preventivnu misiju, koji podrazumijeva promociju prevencije kriminaliteta i pripadajućih mjera unutar različitih oblika policijskog djelovanja. Tu prvenstveno mislimo na: elaboriranje teorijskih i praktičnih problema kriminaliteta te propagiranje informacija o prevenciji kriminaliteta u policiji i javnosti uopšte.

Kao bitan segment rada i konkretan zadatak policijskog subdirektorata je i samo kreiranje i održavanje efektivne kooperacije sa višim razinama policijske organizacije u Francuskoj. Ovakav sistem je neophodan kako bi se sve mjere sa lokalne razine dovele u pozitivnu korelaciju sa općom socijalnom, sigurnosnom i kriminalnom politikom Francuske. Policijski subdirektorat za preventivnu misiju ima vrlo složen i specifičan oblik djelovanja. Organizaciono je uspostavljen na razini specifičnih odjela, od kojih treba posebno izdvojiti: odjel za zaštitu mladih, odjel za zaštitu žena i starih osoba, odjel za prevenciju narkomnije te odjel za zaštitu manjinskih naroda i na drugi način potencijalno ugroženih grupa. (Katona, 1994: 47-50)

Posebna pažnja, bilo kod samog odabira kadrova bilo kod nastupa, posvećena je odjelu koji ima zadatak održavanja odnosa između policije (na lokalnoj razini) i javnosti. Ovaj odjel uključuje prijem i razgovor sa građanima i ostvarenje njihove aktivne ili pasivne participacije unutar pomenutih programa prevencije kriminaliteta. Zatim ističemo odjel za sigurnost, dokumentaciju i savjetovanje osoba koja se bave rizičnim profesijama (taksisti, prodavci u zlatarama, draguljarnicama, sportskim

---

⁵ Kada kažemo lokalne razine, onda u Francuskoj praksi mislimo na komunu (općinu)

kladionicama itd.) te odjel za generalno-preventivne studije i prevenciju kriminaliteta koji ima zadatak operacionalizacije lokalnih programa i njihovo oglašavanje na višim razinama vlasti.

U svakoj urbanoj policijskoj upravi, zaposleni su specijalizirani oficiri koji imaju prioritetan djelokrug rada usmjeren ka aktivnostima prevencije kriminaliteta i konkretnom usmjeravanju rada i saradnje policije sa zajednicom. Inače u Francuskoj su ovakvi preventivni programi, aplicirani i inicirani od strane policije, finansirani iz policijskog budžeta. (Schwind, 1998: 343)

Kao što svaka država sa bogatom policijskom tradicijom, izgrađuje i određuje svoje prioritete u prevenciji kriminaliteta, tako su i u Francuskoj definirani njeni prioriteti i osnovni zadaci. Najčešće primjenjivani programi odnose se na: prevenciju nasilja prema djeci (najčešće u saradnji sa drugim državnim, društvenim i dobrovoljnim organizacijama i asocijacijama), prevenciju viktimizacije starijih osoba (promocija klubova za starije osobe); prevenciju narkomanije (predavanja i diskusije za školsku djecu uz participaciju i policajaca, naročito unutar i u okvirima škole); promociju organizacije besplatnih ljetnih kampova za djecu i maloljetnike koji su evidentirani kao osobe sa preddelinkventnim ponašanjem te intenziviranje odnosa između policije i javnosti uopšte. (Katona, 1994: 50-51)

5. SAVEZNA REPUBLIKA NJEMAČKA

Prevencija kriminaliteta u nekim zemljama Evrope nije imala klasičnu genezu razvoja, niti se širila pod uticajem američkih modela, kako smo to na samom početku rada naglasili. Jedan od takvih primjera je zasigurno i primjer Njemačke. U Njemačkoj se razvoj društvene aktivnosti usmjeren ka prevenciji kriminaliteta formirao dijametralno suprotno ostalim evropskim i svjetskim modelima. Evolucija preventivne djelatnosti u sprječavanju kriminaliteta započela je na lokalnim razinama, sa tendencijama širenja na regionalne razine. Pojedini njemački autori ovu teoriju smatraju najvećim nedostatkom pozitivnog sistema prevencije kriminaliteta, permanentno ukazujući na neminovnost formiranja centralne institucije i centralnog nacionalnog programa prevencije kriminaliteta po ugledu na ostale razvijene evropske zemlje. (Babl, Bassmann, 1997: 433)

Visoka stopa kriminaliteta 90-tih godina XX stoljeća, nagnala je policijske i druge državne institucije da ozbiljnije sagledaju moduse svog profilaktičkog djelovanja prema zajednici. U okviru pojedinih regija, i pripadajućih policijskih snaga, formirani su istražni biro i sa *centralom za prevenciju kriminaliteta*. Njihov primarni zadatak bio je provedba programa prevencije kriminaliteta, izrađenih i usvojenih na svim razinama društva.

Stav njemačkih teoretičara i praktičara, na polju kriminologije i kriminalistike koje se bavi prevencijom kriminaliteta, ogleda se u mišljenju da je najefektivniji učinak moguće ostvariti razvojem *organa prevencije na razini regija*. Ovakvo stajalište crpilo je argumente iz činjenice da svaka općina ima svoje socijalne specifikume i s tim u vezi, i specifične probleme asocijalnih i antisocijalnih ponašanja. S tim u vezi, oni zaključuju da nije moguće dati univerzalan recept za prevenciju kriminaliteta na razini općina, što nije slučaj sa zajednicama više takvih cjelina (regijama – pokrajinama). Neki od poznatih njemačkih sociologa i kriminologa zalažu se za provedbu permanentne kriminološke i kriminalnopolitičke regionalne analize. Samo na osnovu ovih analiza moguće je dati funkcionalan prijedlog tj. provesti adekvatne mjere prevencije na svim društvenim-stratifikacijskim razinama. (Schwind, 1998: 349)

Lokalne razine ipak imaju operativniji značaj u pogledu provođenja konkretnih mjera prevencije kriminaliteta. Na tim administrativno-geografskim područjima su uspostavljena i *Vijeća za suzbijanje kriminaliteta*, a u okviru njih i biro i za prevenciju kriminaliteta kao operativni organi. Na ovoj razini egzistiraju i službe za prevenciju kriminaliteta koje zapošljavaju *kriminaliste specijalizante*, koji se bave isključivo prevencijom kriminaliteta.

Osnovni djelokrug rada, kao i osnovne dužnosti ove službe su: poticanje i njegovanje ideje o samozaštiti potencijalnih žrtvi (viktimološki kursevi); smanjenje objektivnih prilika za izvršenje krivičnih djela (elementi situacijske prevencije), demotivirajuće djelovanje na potencijalne delinkvente te animiranje javnosti za rad i saradnju sa policijom. (Katona, 1994: 54)

Vremenom su se razmišljanja o politici prevencije kriminaliteta u Njemačkoj ipak priklonila stavu o potrebi centralizacije. Naime, mnogi

autori danas naglašavaju potrebu centraliziranja odnosno podizanja instituta prevencije kriminaliteta na saveznu razinu. (Schwind, 1998, str. 358) U tom smislu oformljena su dva nacionalna tijela koja tretiraju neke osnovne mjere prevencije kriminaliteta. Radi se o *Uredu pri Upravi Savezne policije u Stuttgartu* pri kome djeluje *Odsjek za Policijski program suzbijanja kriminaliteta*⁶, te *Komisiji za suzbijanje kriminaliteta*⁷ u *Dusseldorfu*. Primarni zadatak ovih organizacija predstavlja analiza fenomenoloških oblika kriminaliteta, tj. njegovog obima i strukture, odnosno, detekcija najefektivnijih metoda za sprječavanje svih vidova kriminaliteta.

S tim u vezi, neminovno je napomenuti da u Njemačkoj postoji i državno tijelo pod nazivom *Vijeće za suzbijanje kriminaliteta*⁸ koje čine: Ministar unutaršnjih poslova, Ministar pravde, Ministar za socijalna pitanja i edukaciju. Osnovne aktivnosti ovog Vijeća usmjerene su na animiranje i uključivanje građana iz svih dijelova društva na poslove prevencije kriminaliteta. (Albrecht, 1993: 33-43)

Novi pristup policijskom radu u zajednici u Njemačkoj primarno je orijentiran na potrebu zaštite ljudi i imovine. Kompletan policijski rad se orijentira u pravcu rješavanja problema unutar socijalne zajednice i vođen je osnovnim motom koji glasi da *policajac u savremenom društvu mora biti "kontrolor, drug i pomagač"*. (Schwind, 1998: 342)

Specifičnost ovog sistema predstavljaju i *službenici za kontakt sa građanima*. Ovaj *institut* je novijeg datuma (1994) i odnedavno je u praksi policije u Njemačkoj. Građani su ga prihvatili kao nešto jako korisno i u velikoj mjeri posjećuju ove urede. Najčešći povodi savjetovanja od strane službenika za kontakt, građani traže u povodu zaštite svoje imovine (provalne krađe, automobili) te ostalih dobara koja su ugrožena u svakodnevnoj praksi pojedinih zajednica. Tako se nerijetko građani javljaju u pogledu savjeta za zaštitu od narastajuće maloljetničke delinkvencije, odnosno njenog nasilničkog ispoljavanja, kao i prisustva droge u sve više kvartova u njemačkim regijama i lokalnim zajednicama. (Heinz, 1997: 428)

⁶ Kriminalpolizeikiches Vorbeugungsprogramm

⁷ Kommission Vorbeugende Kriminalitätsbekämpfung

⁸ Ratfur Kriminalitätsverhtung – djelokrug rada: pitanja vezana za ekološki kriminal, prevare u osuguranju, nasilje u porodici i kriminalitet maloljetnika te sama tehnička sredstva prevencije...

Analizirajući efikasnost ovog instituta (*kontakt službenika*), provedena su mnoga istraživanja. Tako je utvrđeno da *prosječna dužina kontakta* između "kontakt službenika" i građanina *traje oko jedan sat*, da postoji statistički bitna povezanost između tema savjetovanja i zvanične statistike policije. Samo ovi podaci bili su dovoljni da poluče uspješan završetak tzv. pilot projekta "kontakt službenika" i uvođenja istog u svakodnevnu praksu policijske djelatnosti u njemačkim gradovima.

Broj osoba koje su se javljale u ova savjetovališta je enormno rastao, što je dalo za pravo da protagonisti preventivnih programa, zaključe kako je cilj u neku ruku i postignut. Naime, uspostavljeno je ili, još bolje rečeno, poboljšano je povjerenje građana prema policiji. Ako se pažljivo izanaliziraju prethodno navedeni modeli, steći će se identičan zaključak jer je ta interakcija upravo bila kamen spoticanja u implementaciji mnogih programa u svijetu. Policijski službenici koji obavljaju ovaj posao, u evaluaciji i deskripciji svojih utisaka, najčešće su mišljenja da se radi o vrlo korisnom i u neku ruku neophodnom modelu preventivne edukacije građana u cilju samozaštite. (Albrecht, 1993: 33 -43)

Nakon prvih nekoliko godina ovaj program se planira inovirati. *Naime, preciznijim istraživanjima došlo se do zaključka da je vrsta savjeta i njegov kvalitet pa samim tim i nova posjeta građana u velikoj mjeri zavisila od stepena educiranosti kontakt službenika. S tim u vezi, danas se razrađuju novi modeli koji bi trebali na ovakva mjesta postarjati specijalno educirane službenike policije.* (Lack, 1995: 213)

Jedna od preventivnih mjera koja se u posljednjih nekoliko godina vrlo često primjenjuje je i posjeta građanima od strane policijskih službenika po principu, popularno nazvanom *vrata do vrata*. Iako na prvi pogled⁹ ova mjera nema neki dublji značaj, detaljnijom analizom spoznati su veoma bitni podaci. Utvrđeno je da je upravo ova aktivnost u velikoj mjeri uticala ne samo na smanjenje broja provalnih krađa u stanove, nego i neke delikte koji, barem zvanično, nisu bili spominjani prilikom ranije posjete (nasilje u porodici, sigurnost automobila itd.). (Fullgrabe, 2000: 183).

---

⁹ Građani su uvjereni da je ova mjera primarno korisna zbog edukacije isavjetovanja u pogledu zaštite od provala u stanove.

Danas se u Njemačkoj provodi niz mjera i programa prevencije kriminaliteta uopšte. Oni nose različite nazive a njihov sadržaj je uglavnom metodološki koncipiran kao modificirana kompilacija nekih do sada korištenih programa, kao i nekih novina (primjer "kontakt službenik"). Od interesantnih programa vrijedi napomenuti neke koji su se provodili ili se još uvijek provode na razinama lokalnih zajednica. Radi se o programu prevencije specifičnih oblika prestupničkog ponašanja djece i maloljetnika, programu za prevenciju razbojništva i džepnih krađa, protivprovalnim programima, prevenciji narkomanije i sl. (Northoff, Stroth, 1996: 584-585)

Vidimo da indutrijski razvijene zemlje veliku pažnju posvećuju prevenciji kriminaliteta na lokalnoj razini polazeći od pretpostavke da se radi o primarnom interesu zaštite sigurnosti ljudi i imovine u ante delictum fazi, ondono u predsoblju delikta. Ovim se aktivnostima uveliko podiže svijest građana o obavezi na saradnju sa službenicima za provedbu zakona i naravno, kao i samo povjerenje u kompletan državni aparat.

U nastavku ćemo prikazati određene smjernice Vijeća Evrope koje poklanja veliku pažnju ovom problemu.

6. SMJERNICE VIJEĆA EVROPE¹⁰

Koncept institucionaliziranog organiziranja prevencije kriminaliteta, podignut je i na međunarodnu razinu. Naime, u okviru Vijeća Evrope (Council of Europe - CE), formirana je *Organizacija za prevenciju kriminaliteta*, koja ima primarni zadatak da daje preporuke vladama država članica (CofE) da osnuju, stimuliraju te podržavaju agencije za prevenciju kriminaliteta na nacionalnom, regionalnoj i lokalnoj razini. (Schwind, 1998: 343-357)

Inkorporiranje sistema policijske djelatnosti, usmjerene ka prevenciji kriminaliteta na razini lokalne zajednice se smatra obligatornim uslovom tzv. evropskih integracionih procesa. Upravo zbog ovih činjenica prezentirat ćemo neke od preporuka Vijeća Evrope koje su proklamirane krajem 2002. godine a u vezi su sa preporuka namijenjenih

---

¹⁰ Congress of Local and regional Authorities of Europe, Integrated Project "Responses to Violence in Everyday Life in a Democratic Society, Urban Crime Prevention-a guide for local authorities, July 2002.

lokalnim vlastima zemalja u tranziciji u cilju prevencije kriminaliteta u njihovim urbanim centrima.

Kriminalitet, kao i osjećaj (ne)sigurnosti uopšte, goruće je pitanje modernih društava u Europi i šire. Naime, on zasigurno predstavlja svakodnevni razlog za brigu te prioritetni predmet mnogih naučnih istraživanja i različitih vidova diskusija. Prilikom elaboriranja i evaluiranja navedenog problema izvode se jedinstveni zaključci koji rezultiraju preporukama, prema kojima lokalne vlasti trebaju podnijeti glavninu tereta u prevenciji kriminaliteta.

Kriminalitet negativno utiče na značajan procenat stanovništva. On za sobom povlači mnoge druge devijacije: visoke društvene i ekonomske troškove; uzrokuje gubitke, povrede i emocionalne patnje kod žrtava i njihovih porodica; umanjuje sposobnost građana da uživaju u prednostima materijalne stabilnosti; umanjuje povjerenje javnosti u demokratske procese; stimulira ekstremističke pokrete; može izazvati antievropska osjećanja; predstavlja prijetnju ljudskim pravima i demokratskim institucijama; provocira pretjeran strah ili nesigurnost, te što je još i gore, potrebu za osvetom ili međuetničkim sukobima.

Upravo zbog ovih činjenica, kriminalitet predstavlja prijetnju demokratiji u cjelosti jer podstiče rasističke i "zaštitničke" impulse, te djeluje kao poziv na "pojednostavljene" oblike pravde kod kojih se ne obraća pažnja na poštivanje slobode i ljudskog dostojanstva. Prilikom suzbijanja tzv. "urbanog kriminaliteta" neophodno je uzeti u obzir i pravo na privatnost, te njegova moguća kršenja. Kao primjer mogu poslužiti zatvoreni televizijski sistemi (kablovska TV) čije je korištenje prepoznato kao legitimno sredstvo za sprječavanje kriminaliteta, a opet je kontraverzno sa stanovišta prava na privatnost.¹¹

Kako bi se u borbi protiv gore pomenutih prijetnji građanima osigurao osjećaj sigurnosti, ali i stvarna sigurnost, značajno je da vlasti na državnom, regionalnoj i lokalnoj razini prihvate da sloboda nije

---

¹¹ Evropska Urbana Povelja poziva se na pravo građana Evrope da žive u "sigurnim i zaštićenim gradovima, slobodnim, u onoj mjeri u kojoj je to moguće, od kriminaliteta, delikvencije i agresije." Član 29 Amsterdamskog sporazuma tiče se cilja Evropske Unije da građanima obezbijedi visok stepen sigurnosti sa stanovišta sloboda, zaštite i pravde tako što će zemlje članice usvojiti zajedničke akcije u domenu policijske i pravosudne saradnje na pitanjima kriminaliteta.

moguća bez sigurnosti. Pravo na život u sigurnom okruženju trebalo bi biti osnovno ljudsko pravo. Vlasti se trebaju pobrinuti da osiguraju da kontroliraju kriminaliteta daju prioritet i da se za to osiguraju adekvatni resursi i prihvati prevencija kriminaliteta kao ustaljeni obrazac aktivnosti. Prevencija nije samo jeftinija od represije, već predstavlja pristup kod kojeg se ljudskom dignitetu daje najveći mogući značaj. Zadatak lokalnih vlasti jedne zajednice treba biti i osiguranje osjećaja pripadanja građanskoj zajednici kod cjelokupne populacije, te da građani pored toga što uživaju određena prava, također prihvate i korespondirajuće odgovornosti (*vis-à-vis*) poštivanja integriteta i duševnog mira ostalih pripadnika zajednice.

Dok centralna vlada ima jasnu obavezu uspostavljanja pravnog okvira za prevenciju kriminaliteta i represije, kao i obezbijedenje adekvatnih finansijskih resursa i političkog vodstva, problem lokalne razine je nešto sasvim drugo. Naime, unutar ove sredine se osjećaj nesigurnosti doživljava permanentno i svakodnevno. Kao posljedica ovakvih odnosa, lokalne vlasti su najsposobnije za provedbu politike sveobuhvatne prevencije kriminaliteta. Unutar nje se promoviraju: alternative zatvaranju prekršitelja, policijske funkcije u zajednici, borba protiv nepismenosti, društveno obrazovanje, istraživanje i komunikacija, kao i koordiniranje mnogobrojnih programa od strane više partnera.

Sa obzirom da su s njima direktno u kontaktu, građani opštinske organe vlasti smatraju najpristupačnijim i najbolje obaviještenim o potencijalnim ili postojećim kriznim situacijama. Lokalne vlasti također mogu raditi na smirivanju situacije i preuzeti ulogu posrednika, te samim tim uticati na smanjenje tenzija i osigurati da angažman policije i sudova ne bude neophodan. Lokalne vlasti također imaju i vodeću indirektnu ulogu, time što utiču na formiranje *politike niza sektora* u njihovoj nadležnosti, kako bi osigurali da se osigura i adekvatan tretman sigurnosnih pitanja. Ovi sektori mogu uključiti i urbanističko planiranje, uključujući javni transport, uličnu rasvjetu i sigurnosne mjere na raskrsnicama; osiguravanje javnih objekata, škola, igrališta, stadiona, bazena i društveno-obrazovnih centara tr politike socijalnih davanja i pomoći porodicama kako bi roditelji na bolji način bili u mogućnosti preuzeti svoje obaveze. Ovdje treba posebno naglastiti aktivnosti na odabiru osoblja javnih institucija i agencija, koje radi na održavanju, nadzoru i sigurnosti uopšte te

vannastavne društvene i obrazovne službe kao i uspostavljanje opštinskih policijskih snaga.

Kao posljedica toga, od centralnih državnih vlasti se očekuje, da u uskoj saradnji sa lokalnim vlastima, prihvate da su *lokalne politike za redukciju kriminaliteta i urbane nesigurnosti ključni elementi programa za redukciju kriminaliteta*, te da su za lokalne probleme potrebna lokalna rješenja. Centralne vlasti moraju preduzeti mjere da ojačaju lokalne vlade i lokalnu demokratiju, u skladu sa odredbama Evropske povelje o lokalnoj samoupravi, te da ojačaju odgovornost lokalnih vlasti za sprječavanje kriminaliteta i za to im osiguraju adekvatne finansijske resurse. Kurs evropskih integracija podrazumjeva smanjenje stepena centralizacije i kontrole sa vrha kako bi omogućili donošenje odluka na lokalnoj razini, gdje postoji najbolje razumijevanje lokalnih potreba i gdje je moguće identificirati tradicionalno prihvatljiva rješenja. Upravo centralne vlasti bi trebale osigurati da sredstva iz lokalnog budžeta, i drugi slični prihodi, budu potrošeni unutar zajednice kojoj pripadaju, te da ubrzaju razvoj kapaciteta u lokalnim zajednicama putem edukacije građana.

Kako prevencija kriminaliteta obuhvata širok spektar različitih faktora, ona mora biti zajednička odgovornost različitih sektora društva. *Policija i sudstvo se više ne mogu smatrati jednim odgovorom na konflikte iz svakodnevnog života*. Zbog toga je neophodno ohrabriti razvoj multi-sektorskih tijela, a ne pojedinačnih agencija, za borbu protiv kriminaliteta na lokalnoj razini.¹² Takva partnerstva treba da budu praćena neophodnim budžetskim i operativnim resursima, ukoliko se želi postići njihova efikasnost.

Saradnja između različitih, relevantnih, tijela, još uvijek predstavlja fenomen a ne i pravilo. Neke institucije, naime kao što su : policija, sudovi, odjeljenja lokalne vlasti, volonterske organizacije, javne zaštitarske kompanije i lokalno stanovništvo, nisu naviknute na

---

¹² Ova tijela mogu biti dosta obuhvatna. Ona, na primjer, mogu uključiti javne vlasti, političare, privatni i volonterski sektor, medije, obrazovne institucije, univerzitate, policiju, lokalno stanovništvo, omladinu i sportiste, organizacije za socijalnu i zdravstvenu politiku, rad i politiku zapošljavanja, administracije zatvorskih jedinica, pravni sistem, omladinska vijeća, savjetodavne komitete za pitanja stranaca, tijela odgovorna za javni transport, agencije za socijalnu stambenu politiku, udruženja stanara, poslovnu zajednicu, te udruženja doktora i farmaceuta.

zajednički rad. One i dalje djeluju nezavisno, jedna od druge i u skladu sa vlastitim pravilima.

Mada su svjesne prednosti zajedničkog rada, ovakav pristup i dalje izaziva šok unutar pojedinačnih organizacija, jer potreba za međusobnom zavisnošću i pravo pojedinačnih učesnika da nadziru rad drugih, i dalje izaziva otpor. Zbog toga može biti neophodno da se, sa ciljem prevazilaženja takvih teškoća, kako bi se partnerstvima dao obol trajnosti, imenuju lokalni koordinatori. Takva politika – koja bi trebala biti u primjeni najmanje pet godina – treba da ponudi svjež pristup rješavanju problema, te da demonstrira da je moguće efikasno unaprijediti sigurnost i reflektirati probleme relevantnog područja.

Od centralnih, regionalnih i lokalnih vlasti očekuje se da: prihvate neophodnost stvaranja novih političkih instrumenata sa ciljem davanja boljeg i efikasnijeg odgovora na problem urbane delikvencije; usvoje strateški razrađeniji i potpuniji pristup rješavanju problema (ne)sigurnih urbanih okruženja, izbjegavši politiku podjele na odjeljenja; shvate da je osiguravanje sigurnije urbane sredine moguće samo putem kompleksnog procesa koji zahtijeva združeni angažman širokog spektra agencija; da inkorporiraju sisteme finansiranja, nadzora i mjerenja uspješnosti u partnerske sisteme; ohrabre pozitivnu razmjenu informacija između agencija kako bi osigurali najbolju upotrebu ograničenih resursa.

Sistematičniji pristup, usmjeren ka smanjenju stope kriminaliteta, treba da uključi nadzor nad tzv kriminalnim žarištima na koje bi se, shodno tome, usmjerili adekvatni resursi. Također je neophodno identificirati pravilan pristup i ohrabriti njegovu primjenu u drugim sličnim područjima. Identifikacija precizne uloge različitih partnera, također je jedan od zahtijeva, kao i samo definiranje mjerljivih ciljeva, te predstavlja progres ka kojem će biti moguće stremiiti. Potrebno je i evaluirati ranije rezultate kako bi se dobila referenca za razvoj novih programa.¹³

---

¹³ Relevantne informacije mogu se prikupiti od velikog broja zvaničnih javnih službi, profesionalaca i volontera koji su angažirani na aktivnostima značajnim za lokalnu zajednicu, a koje se tiču osjećaja nesigurnosti, neprijavlivanja zlocina i saradnje između različitih grupa građana i zajednica. Informacije se mogu prikupiti i na osnovu socioloških i psiholoških ispitivanja, kakva su sveobuhvatna ispitivanja o žrtvama kriminaliteta, te na osnovu saznanja policijskih službenika u relevantnim kvartovima, a sve sa ciljem da se politika adekvatno prilagodi potrebama specifičnih područja.

Usljed toga, lokalne vlasti bi trebalo da: pripreme plan u kojem bi se definirala priroda i vrsta kriminaliteta na čijem se suzbijanju želi raditi, kao i ciljevi, vremenski rokovi, te prijedlog aktivnosti;¹⁴ provedu preciznije analize mjera koje se smatraju adekvatnim, te razloga zbog kojih su one efikasne, a prije nego što se preporuči njihova primjena; da izbjegnu kratkoročni pristup i poduzmu aktivnosti koje bi bile održive na duže staze umjesto ponuđenih trenutnih rješenja koja mogu biti provedena u toku njihovog obnašanja vlasti; da razviju proaktivniji pristup sa ciljem predviđanja i sprječavanja problema, a ne njihovog rješavanja u trenutku kada se pojave; da pripreme i pravovremeno osvježavaju javne dokumente kojima bi se osigurala veza između lokalne populacije, političkih struktura i profesionalaca (specijalista).

Velika pažnja posvećena je strahu od kriminaliteta, zločina i osjećaja nesigurnosti uopšte. Strah od kriminaliteta, bilo realni ili umišljeni, u velikoj je mjeri prisutan u javnosti.¹⁵ Analiza straha od kriminaliteta mora uključiti različite aspekte života u zajednici koji, iako ih se same po sebi ne može smatrati kriminalnim, bivaju tretirani od strane građana kao faktor ugrožavanja dobrobiti i sigurnosti zajednice.¹⁶ *Strah od kriminaliteta umanjuje stepen javnog povjerenja u zajednici, negativno utiče na ekonomski razvoj i poslovne investicije, te smanjuje kvalitet života u gradovima.*

Mediji također igraju značajnu ulogu u formiranju osjećaja nesigurnosti. Vijesti o zločinima predstavljaju ključni dio društvene komunikacije, a mediji kao nepristrasni svjedoci, u principu se ne mogu smatrati odgovornima za posljedice svoga rada. Međutim, iako mediji igraju ključnu ulogu o osiguranju informacija o kriminalitetu i njegovom sprječavanju, oni uistinu mogu ostvariti i posve negativnu ulogu. Naime, pretjeranim dramtiziranjem i preuveličavanjem određenih krivičnih djela, oni gube svoju neutralnost i ulogu tzv. društvenog korektora.

---

¹⁴ Takav plan treba da se zasniva na sveobuhvatnim, svježim analizama statističkih podataka i dijagnoze kriminaliteta.

¹⁵ Osjećaj nesigurnosti, straha od delikvencije i viktimizacije prisutan je kod mnogih građana, naročito kod starijih lica ili onih koji pripadaju osjetljivim kategorijama stanovništva. Uzrok zabrinutosti često nisu najozbiljniji oblici delikvencije.

¹⁶ Teroristička djela, bilo političke ili rasne prirode, i različiti oblici ekstremnih oblika kriminaliteta još jedan su faktor koji uvećava javni osjećaj nesigurnosti.

Upravo zbog toga je vrlo značajno da lokalne vlasti primjene adekvatne mjere na reduciranju straha od zločina, tako što će, na primjer, povećati povjerenje lokalnih stanovnika kroz projekte za razvoj zajednice i podršku žrtvama kriminaliteta, poduzimati korake kako bi ohrabрили medije, naročito lokalnu štampu, da učestvuju u nastojanjima da se situacija unaprijedi. Oni se trebaju potruditi da osiguraju različite programe za mladekoji treba da budu veoma primjetni u smislu da dobiju značajnu javnu pažnju. Ne treba zaboraviti obavezu da se stimuliše i povjerenje poslovnog sektora tako što će ga vlast lokalne zajednice uvezati sa strategijama za regeneraciju i zapošljavanje unutar svoje globalne politike.

Javni angažman, u procesu lokalne demokracije, trebao bi biti dvosmjerni proces, koji osnažuje lokalnu populaciju i omogućava lokalnim vlastima da odgovore na potrebe građana te unaprijede sistem pružanja usluga. Konzistentna primjena jednostavnih mjera i angažman lokalnog stanovništva na pronalaženju rješenja za različite probleme pokazali su se kao izuzetno uspješna orijentacija.

Lokalne vlasti trebalo bi da nastoje osigurati što veći mogući angažman stanovništva pri planiranju i pružanju usluga. Samim tim, javnost bi trebala biti blisko angažirana na prevenciji kriminaliteta.¹⁷ Pri tome je korisno imati usluge specijaliziranih nevladinih organizacija, s obzirom da one imaju dosta praktičnog iskustva i informacija, a i u mogućnosti su uvezati različite pojedince i institucije.

Od lokalnih se vlasti zbog toga očekuje da:

- osnaže anagažman stanovništva uvođenjem samog nadzora susjedstva (Neighborhood Watch) i drugih mehanizama kojima se građani ohrabruju da se zauzmu za svoja ubjeđenja,
- zaštite vlastitu sigurnost i prepoznaju građansku dužnost suprotstavljajući se diskriminaciji i zauzimajući pozitivan stav protiv kriminaliteta;

---

¹⁷ Taj bi angažman trebao doprinjeti unaprijeđenju javnog povjerenja i kvaliteta života tako što će dovesti do reduciranja kriminaliteta, straha od kriminaliteta i prijetećih oblika ponašanja. Stanovništvo bi se trebalo angažirati u svim programima za društveni razvoj zajednice i naselja, bez obzira da li se oni bave unaprijeđenjem okruženja, razvojem ili unaprijeđenjem javnih usluga, a naročito ukoliko se bave osiguravanjem efektivnih i ekonomičnih usluga ili šema za ohrabivanje zaposlenja.

- u saradnji sa nadležnima za stambenu politiku, omogućće kreiranje područja koja je "moguće osigurati" i obezbijede sigurnije stambene objekte;
- da rade na čišćenju i održavanju rezidentnih područja kako bi obeshrabrili vandalizam i nemire;
- da ohrabre lokalne inicijative stanara - upravnika zgrada i osiguraju direktno učešće stanara u upravljanju njihovom imovinom;
- da redovno putem ispitivanja javnog mnjenja, organizacijom javnih foruma u mjesnim zajednicama te distribucijom upitnika saznaju mišljenja lokalnog stanovništva o kriminalitetu i strahu od kriminaliteta;
- da razviju aktivnu komunikacijsku strategiju korištenjem svih mogućih tehnika kako bi osigurali da komunikacija uključi što je više ljudi moguće¹⁸;
- da osiguraju da se konsultacije obavljaju na razini koja odgovara relevantnim pitanjima i smatra se značajnim od strane lokalnog stanovništva.¹⁹

Širi pristup prevenciji kriminaliteta, na osnovu aktivnosti u zajednici, rezultirao je *identifikacijom novih profesija od strane lokalnih vlasti*. Lokalne vlasti se ohrabruju da promoviraju nove aktivnosti i profesije kao sto su:

- *nadzornici javnih puteva* odgovorni za nadzor parking područja i sprečavanje ponašanja koja predstavljaju prijetnju sigurnosti ;²⁰
- *upravitelji zgrada* koji u njima žive i vode računa o tehničkom održavanju zajedničkih prostorija, nadziru područje oko zgrada i prvi su kontakt za stanovnicima tih zgrada u slučaju nekih problema ;
- *lokalni socijalni posrednici* koji mogu raditi u svim javnim područjima i biti u funkciji «komunikacijskog kanala » za javne službe, a također raditi na smirivanju sukoba u zajednici;

---

¹⁸ Pri tome treba da se koriste letcima i informativnim biltenima, specifičnim konsultacijskim dokumentima, objašnjenjima procedura za podnošenje žalbi, organizovanjem javnih sastanaka sa lokalnim političarima i lokalnih foruma u pojedinačnim kvartovima, ispitivanjima javnog mnjenja, organizacijom panel diskusija građana i osnivanjem partnerskih grupacija

¹⁹ Kada god je to moguće građani bi trebali biti u mogućnosti da se obrate zvaničnicima u prirodnim, a ne vjestački definiranim geografskim područjima

²⁰ Kao sto su iznuđivanja novca od strane ovisnika o drogama ili kradljivaca automobila ;

- «noćni nadzornici» koji treba da rade u javnim stambenim objektima u kojima se tokom noći nastavljaju značajne aktivnosti, a kako bi nadzirali zajedničke prostorije, imali pristupa pojedinačnim domovima na poziv stanara kojima je potrebna njihova pomoć;²¹
- čuvari u bolnicima, kao odgovor na sve veći broj verbalnih pa i fizičkih sukoba među pacijentima i posjetiocima s jedne i i osoblja bolnice s druge strane.

Vidimo da je problem izrazito obrađivan, kako na lokalnoj tako i na međunarodnoj razini. Vijeće Europe je dalo osnovni obol novijem pristupu lokalnih zajednica uopšte što zasigurno trebalo slijediti prilikom kreiranja strategije djelovanja na razini lokalne zajednice.

7. UMJESTO ZAKLJUČKA

Kao što sam pregeled neminovno govori, prevencija postaje ustaljeni način reakcije modernog društva na sve izazova današnjice. Ona podrazumjeva adekvatne ekspertize i na njima zasovane prognoze. Ako sve ovo prevedemo na kriminološku terminologiju zasigurno ćemo se složiti da ovakva tvrdnja ima svoje mjesto u svakodnevnim aktivnostima zaštitnih mehanizama u konkretnim društvima.

Navedeni modeli i preporuke zasigurno su dostatan materijal za sistematsko pokretanje sličnih aktivnosti i u Bosni i Hercegovini. Ovo ističemo iz najmanje dva razloga. Prvi se tiče same obaveze Bosne i Hercegovine, sadržane u odredbama iz Trećeg stuba EU, da prilagodi, harmonizira, i uopšteno implementira, odredbe koje se tiču konkretnih strategija iz oblasti « pravosuđa i unutrašnjih poslova » u nacionalno zakonodavstvo i svakodnevnu praksu službi za provedbu zakona.

Drugi razlog za ovu tvrdnju leži u činjenici da je *prevencija kriminaliteta*, uz pojam « korupcija » i « organizirani kriminal » najčešće pominjan termin u izvještajima službi za provedbu zakona u BiH, te medijskim osvrtima na sigurnosne teme uopšte. S tim u vezi, definitivno je došlo vrijeme da se i ovom problemu priđe bez uticaja različitih domaćih i međunarodnih političkih faktora.

---

²¹ Nosili se sa alkoholičarima, slučajevima porodičnog nasilja, odbjegle djece i pokvarenih liftova, a u saradnji sa policijom, socijalnim radnicima i hitnim službama ;

Ovdje konkretno mislimo na pojedine programe prevencije kriminaliteta koji su se pokušali implementirati u Bosni i Hercegovini u proteklom periodu a koji su se većinom ticali problema tzv « rada policije u zajednici ». Takvi programi proizvoljno su pokretani i u samom startu bili osuđivani na propast, upravo zbog činjenice da nisu prethodno « savjetovani » mehanizmi ispitivanja « tržišta » i njegove prilagodbe ambijentu u kome su trebali biti aplicirani.

Preduslovi za uspješnost ovakvih programa leže upravo u pomenutim kriminološkim istraživanjima, dobijenim rezultatima i na njima zasnovanoj kriminološkoj prognozi. Konkretno, radi se o nekoliko segmenata koji predstavljaju neizostavan element prilikom planiranja i provedbe samih preventivnih programa u lokalnim zajednicama, ali i na višim razinama. Ovdje primarno mislimo na pravilnu evidenciju kriminaliteta, njegovu metodološki korektnu kompoziciju u obradi, ostvarivanje više (neformalne) saradnje sa građanima putem provedbe tzv. viktimizacijskih studija (strah od kriminaliteta) ili upitima o « samoprijavama delinkvencije » (ISRD). Ovo su, naravno samo neki pokazatelji pravilnog koncipiranja rada policije na razini lokalne zajednice i njihove preventivne aktivnosti u zoni tzv. *predsoblja delikta*.

Iako u nekim segmentima, nakon što se pažljivo pročita, ovaj rad može potaknuti neka razmišljanja i u Bosni i Hercegovini, naročito dijelovi koji se tiču preporuka Vijeća Evrope. Naime, nije teško zaključiti da ova organizacija insistira na atomizaciji (lokalizaciji) svih zaštitnih mehanizama jednoga društva, kako bi građani osjetili njihovo, depersonalizirano, prisustvo u zajednici. Ovo se naravno odnosi i na policijske snage. Obzirom da je danas upravo aktuelna reforma policijskih snaga, te da je jedna od spornih činjenica upravo njen teritorijalni ustroj, ovaj rad upravo može poslužiti kao racionalno objašnjenje zbog čega se regionalizacija i kasnija lokalizacija policijskih snaga mora izvršiti na profesionalan i strukovno determiniran način. Uspostavom jedinstvene BH policije samo će biti učinjen prvi korak na putu ka ispunjavanju svih civilizacijskih i profesionalnih standarda u našim lokalnim zajednicama. Naime, upravo ova reforma omogućit će kvalitetniji život ljudima u cijeloj Bosni i Hercegovini, a povratničkoj populaciji i nadu za život dostojan čovjeka.

8. LITERATURA

1. Kratocki, Verma, (2000), *World Perspective Crime Prevention: A Community Policing Approach*, "Police Practice & Research", An International Journal, No 1.
2. Brandl, S., Barlow, D., (1996), *Classics in Policing*, Cincinnati, OII
3. Wesley, H., Kolkman, A., (2000), *Selecting Community Oriented Officers*, Law and Order Magazine, online, <http://www.lawandorderdermag.com/index2.html>
4. Schwind, H. D., (1998), *Kriminologie*, Hailderberg.
5. Shapland, J., Nuttall, C., (1993), *The State of Knowledge in the UK*, Crime and Prevention Policy, Max Planck Institut Freiburg.
6. Katona, G., (1994), *Survey on Crime Prevention in Europe*, Budapest.
7. Babl, S., Bassamann, J., (1997), *Kriminalpravention in Belgien*, Kriminalistik, No 6.
8. Albrecht, H. J., (1993), *Die Determinanten der Sexualstrafrechtsreform*, Zeitschrift für die Gesamte Strafrechtswissenschaft, No 4.
9. Heinz, W., (1997), *Kriminalpravention auf kommunaler Ebene*, Kriminalistik, No 6.
10. Lack, S., (1995), *Kriminalpolizeiliche Beratungsstellen*, Kriminalistik, No 3.
11. Fullgrabe, U., (2000), *Die «Broken Windows-Theorie»*, Kriminalistik, No 6.
12. Northoff R, Stroth A, (1996), *Kriminalpravention*, Kriminalistik, No 8-9.
13. Council of Europe, (2002), *Responses to Violence in Everyday Life in a Democratic Society, Urban Crime Prevention-a guide for local authorities*.

Summary

The first part of the paper offers an survey of the new phylosophies of policing and the new models of crime prevention in four states : United States of America, England and Wales, France and Germany). The second part focuses on Council of Europe Recommendations relate to the Integrated Project: "Responses to Violence in Everyday Life in a Democratic Society and Urban Crime Prevention-a guide for local authorities".

Key Words: Crime, Crime Prevention, Community Policing